

ส่วนที่ 1

ความเป็นมาของเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ ที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

๑) มาตรฐานความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูล ข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 คืออะไร ?

มาตรฐานความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 คือ เกณฑ์มาตรฐานในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐในด้านการบริหารจัดการที่แสดงให้เห็นถึงขั้นตอนการดำเนินการที่สามารถเปิดเผยและตรวจสอบได้ทั้งในเชิงข้อมูลและกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ

๒) มาตรฐานความโปร่งใสหน่วยงานภาครัฐ มีที่มาอย่างไร

มาตรฐานความโปร่งใสหน่วยงานภาครัฐ เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารราชการแผ่นดินโดยใช้หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ที่ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ส่งเสริมสิทธิการรับรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน รวมทั้งเป็นกลไกที่สำคัญในการผลักดันให้เกิดกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ที่นำไปสู่การบริหารราชการแผ่นดินที่มีความโปร่งใส โดยเฉพาะการส่งเสริมการรับรู้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและกระบวนการดำเนินการของภาครัฐ

ประกอบกับมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2549 (สมัยรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร) ที่เห็นควรให้นำเรื่องการจัดระบบและการดำเนินการเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและการสนับสนุนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหนึ่งในตัวชี้วัด (KPI) ประสิทธิภาพของหน่วยงานของรัฐทุกแห่งเริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2550 เพื่อเป็นการสนับสนุนการบังคับใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2550 นายกรัฐมนตรี พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้มอบหมายให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นองค์กรหลักในการติดตามประเมินผลความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ และต่อมารัฐบาลโดย นายสมัคร สุนทรเวช ได้มีมติยืนยัน เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2551 มอบหมายให้ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นองค์กรหลักในการติดตาม ประเมินผลความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐต่อไป

ในปี 2550 สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานสำนักปลัดนายกรัฐมนตรี ได้ริเริ่มศึกษาและจัดทำ “โครงการกำหนดมาตรฐานความโปร่งใสและเกณฑ์การประเมินของหน่วยงานภาครัฐ” มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดมาตรฐานความโปร่งใสและตัวชี้วัดในการ

ประเมินความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ โดยมีการศึกษาในหน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับกระทรวง กรม หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ ซึ่งผลจากการศึกษาตามโครงการดังกล่าว สามารถกำหนดเป็นเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐที่สามารถนำไปสู่การขับเคลื่อนเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐได้มีแนวทางการปฏิบัติ และเพื่อให้เกิดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐที่เหมาะสม นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2551 รัฐบาล (นายสมัคร สุนทรเวช) ได้มีมติยืนยันมอบหมายให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นองค์กรหลักในการติดตามประเมินผลความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐต่อไป

ในปีงบประมาณ 2552 สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ จึงได้ดำเนินการพัฒนาและเผยแพร่เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้อย่างครบถ้วน เพื่อเป็นการพัฒนาและส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐนำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสไปประยุกต์ใช้และเป็นเครื่องมือในการตรวจประเมินและสร้างเกณฑ์เทียบเคียงการปฏิบัติงาน (Benchmark) ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ อันจะส่งให้การพัฒนากระบวนการบริหารราชการแผ่นดินและการใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ของภาครัฐและประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและมีความสอดคล้องกับนโยบายการบริหารของรัฐบาลที่ต้องการส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางราชการและสื่อสารสาธารณะอื่นได้อย่างกว้างขวาง ถูกต้อง เป็นธรรม และรวดเร็ว

◎ มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสหน่วยงานภาครัฐ มีความสำคัญอย่างไร

มาตรฐานความโปร่งใสหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการที่มีคุณค่าและมีประสิทธิภาพ โดยเป็นกระบวนการที่หน่วยงานภาครัฐได้ดำเนินการเพื่อยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สามารถเปิดเผยและตรวจสอบได้จากทุกฝ่าย รวมทั้งการให้บริการแก่ประชาชนบนพื้นฐานของความเท่าเทียมและมีมาตรฐานเป็นหนึ่งเดียว

มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มีประโยชน์ทั้งต่อภาคประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ ดังนี้

◎ ประโยชน์ต่อภาคประชาชน

- 1) ประชาชนได้รับความสะดวกรวดเร็วในการรับบริการด้านข้อมูลข่าวสารและกระบวนการทำงานอื่นๆ จากเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐ
- 2) สามารถรับทราบและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว
- 3) สามารถตรวจสอบข้อมูลข่าวสารและกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐได้
- 4) มีความเข้าใจและมีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลและสังคม

5) สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะการใช้ช่องทางผ่าน พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

◎ ประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ

- 1) มีข้อกำหนดและหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540
- 2) มีแนวทางในการบริหารจัดการภายในองค์กรที่สอดคล้องกับความโปร่งใสที่แสดงให้เห็นถึงขั้นตอนการดำเนินการที่สามารถเปิดเผยและตรวจสอบได้ทั้งในเชิงข้อมูลและกระบวนการ
- 3) มีเกณฑ์มาตรฐาน ตัวชี้วัด แนวทางการประเมินผล และสามารถใช้เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดดังกล่าว เป็นตัวแบบในการประเมินตนเองภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540
- 4) หน่วยงานภาครัฐสามารถใช้เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใส เป็นแบบประเมินเพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับการตรวจประเมินของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจประเมินตามกฎหมายหรือเพื่อกิจการอื่น
- 5) ได้ส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางราชการและสามารถพัฒนาระบบกลไกในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ถูกต้อง เป็นธรรม และรวดเร็ว

◎ มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย เกณฑ์มาตรฐานอะไรบ้าง

มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 มีความครอบคลุมแนวคิดและกระบวนการปฏิบัติงานที่แสดงถึงความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมของประชาชน และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของภาคประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยเกณฑ์มาตรฐานความโปร่งใสใน 7 ด้าน คือ

- ◎ มาตรฐานความโปร่งใสด้านการจัดหาพัสดุ (การจัดซื้อจัดจ้าง)
- ◎ มาตรฐานความโปร่งใสด้านการบริหารงาน
- ◎ มาตรฐานความโปร่งใสด้านการให้บริการแก่ประชาชน
- ◎ มาตรฐานความโปร่งใสด้านการบริหารงานบุคคล
- ◎ มาตรฐานความโปร่งใสด้านการบริหารงบประมาณ
- ◎ มาตรฐานความโปร่งใสด้านการติดตามและประเมินผล
- ◎ มาตรฐานความโปร่งใสด้านการเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ

◎ มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการจัดหาพัสดุ (การจัดซื้อจัดจ้าง)

มาตรฐานความโปร่งใสด้านการจัดหาพัสดุ (การจัดซื้อจัดจ้าง) เป็นมาตรฐานที่เสริมสร้างกระบวนการเพื่อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมและเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความเชื่อถือให้กับ

หน่วยงานภาครัฐ โดยเป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง และการสร้างมาตรฐานในการจัดหาพัสดุ (การจัดซื้อจัดจ้าง) ที่ตอบสนองต่อความต้องการของหน่วยงานและชุมชน รวมทั้งเป็นการเปิดเผยให้เห็นถึงขั้นตอนและกระบวนการจัดหาพัสดุและการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงาน โดยมีตัวชี้วัดมาตรฐานความโปร่งใสด้านการจัดหาพัสดุ 6 ประการ ได้แก่

1. การเผยแพร่กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาพัสดุ
2. การจัดทำแผนการจัดหาพัสดุประจำปี
3. การดำเนินการจัดหาพัสดุตามแผนการจัดหาพัสดุ
4. การกำหนดและการประกาศหลักเกณฑ์ในการพิจารณาและการตัดสินผลการจัดหาพัสดุ

แต่ละรายการ/โครงการ

5. การสรุปผลการจัดหาพัสดุในแต่ละรอบเดือน
6. การประเมินผลการจัดหาพัสดุตามแผนการจัดหาพัสดุในปีงบประมาณ

◎ มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการบริหารงาน

มาตรฐานความโปร่งใสด้านการบริหารงาน เป็นมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ โดยเป็นการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ การนำนโยบายไปปฏิบัติ การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ การส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนและกระบวนการบริหารจัดการของภาครัฐ โดยมีตัวชี้วัดมาตรฐานความโปร่งใสด้านการบริหารงาน 5 ประการ ได้แก่

1. การจัดทำและเผยแพร่โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
2. การจัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนปฏิบัติการประจำปีของหน่วยงาน
3. การกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการปฏิบัติงานของหน่วยงาน
4. การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปี
5. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการของหน่วยงาน

◎ มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการให้บริการแก่ประชาชน

มาตรฐานความโปร่งใสด้านการให้บริการแก่ประชาชน เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่สะท้อนให้เห็นถึงการทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่มีการเลือกปฏิบัติและการขจัดข้อโต้แย้งที่ไม่เป็นธรรม โดยเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการให้บริการ การเลือกใช้ช่องทางการให้บริการที่เหมาะสมกับการให้บริการ รวมไปถึงการประเมินความพึงพอใจของประชาชน โดยมีตัวชี้วัดมาตรฐานความโปร่งใสด้านการให้บริการแก่ประชาชน 6 ประการ ได้แก่

1. การกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการให้บริการแก่ประชาชน
2. การให้บริการตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่กำหนดไว้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ
3. การเลือกใช้ช่องทางการให้บริการที่เหมาะสมกับการให้บริการ

- 4.การจัดให้มีช่องทางและกลไกในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนของประชาชน
- 5.การประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ
- 6.การจัดทำระบบข้อมูลทางสถิติและสรุปผลการให้บริการแก่ประชาชน

◎ มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการบริหารงานบุคคล

มาตรฐานความโปร่งใสด้านการบริหารงานบุคคล เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับการจัดกลไกและระบบการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ เชื่อถือได้ และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย โดยเป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในหน่วยงาน การพิจารณาระบบการให้คุณและการให้โทษ การกำหนดมาตรฐานทางจรรยาบรรณและจรรยาบรรณทางวิชาชีพของบุคลากรในหน่วยงาน รวมทั้งการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติ โดยมีตัวชี้วัดมาตรฐานความโปร่งใสด้านการบริหารงานบุคคล 5 ประการ ได้แก่

- 1.การกำหนดหลักเกณฑ์ในการสรรหาและการคัดเลือกบุคลากร
- 2.การกำหนดมาตรฐานทางจรรยาบรรณและจรรยาบรรณทางวิชาชีพของบุคลากรในหน่วยงาน
- 3.การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในหน่วยงาน
- 4.การพัฒนากระบวนการให้คุณ ให้โทษ และการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน
- 5.การประเมินผลการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานในรอบปี

◎ มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการบริหารงบประมาณ

มาตรฐานความโปร่งใสด้านการบริหารงบประมาณ เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับการเสริมสร้างความโปร่งใสและเปิดเผยให้เห็นถึงกระบวนการและขั้นตอนการจัดทำและเผยแพร่แผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปีของหน่วยงาน การจัดให้มีกลไกการตรวจสอบการดำเนินการตามแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปี การใช้จ่ายเงินงบประมาณที่ตรงตามแผนงานและโครงการ รวมทั้งการประเมินผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณของหน่วยงานภาครัฐ โดยมีตัวชี้วัดมาตรฐานความโปร่งใสด้านการบริหารงบประมาณ 5 ประการ ได้แก่

- 1.การจัดทำและเผยแพร่แผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปีของหน่วยงาน
- 2.การใช้จ่ายเงินงบประมาณที่ตรงกับแผนงานและโครงการ
- 3.การจัดให้มีกลไกการติดตามและตรวจสอบแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปี
- 4.การสุ่มตรวจการใช้จ่ายเงินงบประมาณตามระยะเวลาที่กำหนด
- 5.การประเมินผลการดำเนินการตามแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปี

◎ มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสด้านการติดตามและประเมินผล

มาตรฐานความโปร่งใสด้านการติดตามและประเมินผล เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับการเปิดเผยให้เห็นถึงระบบการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ โดยเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และตัวชี้วัดสำหรับการประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของหน่วยงาน การจัดให้มีกลไกการตรวจสอบทั้งภายในและภายนอกที่มีความเป็นอิสระ การให้ความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผล และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามและประเมินผลการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ โดยมีตัวชี้วัดมาตรฐานความโปร่งใสด้านการติดตามและประเมินผล 5 ประการ ได้แก่

- 1.การจัดทำหลักเกณฑ์และตัวชี้วัดการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน
- 2.การจัดให้มีระบบและกลไกการตรวจสอบภายใน (Internal Audit) ที่เหมาะสม
- 3.การจัดให้มีระบบและกลไกการปฏิบัติการเพื่อรองรับการตรวจประเมินจากหน่วยงานภายนอก (External Audit) ที่เป็นอิสระ
- 4.การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน
- 5.การรายงานผลการประเมินการปฏิบัติงานของหน่วยงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี

◎มาตรฐานความโปร่งใสด้านการเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ

มาตรฐานความโปร่งใสด้านการเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ เป็นมาตรฐานในการเปิดเผยและการส่งเสริมสิทธิการเข้าถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ การจัดระบบและช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การพัฒนาศักยภาพของระบบข้อมูลข่าวสารเพื่อการบริหารความโปร่งใส และการจัดการความรู้ของหน่วยงาน ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 โดยมีตัวชี้วัด 8 ประการ ได้แก่

- 1.การดำเนินการตามมาตรา 7 พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ (การจัดส่งข้อมูลข่าวสารของราชการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา)
- 2.การดำเนินการตามมาตรา 9 พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ (การจัดให้มีข้อมูลข่าวสารตามที่กฎหมายกำหนดให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้)
- 3.การดำเนินการตามมาตรา 11 พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ (การจัดหาข้อมูลข่าวสารให้ตามคำขอเฉพาะราย)
- 4.การดำเนินการตามมาตรา 14 และมาตรา 15 พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ (การปฏิบัติเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผยและอาจมีคำสั่งไม่เปิดเผย)
- 5.การดำเนินการตามมาตรา 23 มาตรา 24 และมาตรา 25 พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ (การปฏิบัติเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล)
- 6.การจัดระบบและช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ
- 7.การประเมินผลการรับรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาคประชาชน
- 8.การจัดการความรู้ด้านข้อมูลข่าวสารของหน่วยงาน

๑ การประเมินเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสหน่วยงานภาครัฐ ทำได้อย่างไร

การประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 มุ่งเน้นการประเมินความโปร่งใสของหน่วยงานของรัฐใน 3 มิติ คือ

- 1) มิติการเปิดเผยและการตรวจสอบได้
- 2) มิติของกระบวนการและขั้นตอนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และ
- 3) มิติของการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

การดำเนินการในมิติทั้ง 3 นั้น มุ่งเน้นการจัดเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลข่าวสาร เอกสารหลักฐาน และระดับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นส่วนที่สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐได้มีการเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลข่าวสาร หลักฐาน เพื่อรองรับการประเมินผลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถดำเนินการได้ภายใต้กรอบการประเมินผลที่สามารถวัดผลได้ ซึ่งมีวิธีการประเมินใน 2 ลักษณะ คือ

๑ การประเมินโดยวิธีการตรวจสอบความพร้อมของข้อมูลข่าวสารและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การประเมินความพร้อมของข้อมูลข่าวสารนี้ เป็นการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ โดยพิจารณาจากความพร้อมด้านข้อมูลข่าวสาร เอกสาร และการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่หน่วยงานภาครัฐได้ดำเนินการและแสดงหลักฐานเพื่อให้เกิดการเปิดเผยและการตรวจสอบได้ทั้งในเชิงข้อมูลและกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ

สำหรับแนวทางการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) มุ่งเน้นการประเมินความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐตามเกณฑ์มาตรฐานความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดขึ้นทั้ง 7 มาตรฐาน 40 ตัวชี้วัด โดยพิจารณาจากผลการดำเนินการและความพร้อมของข้อมูลข่าวสาร เอกสาร และการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานภาครัฐ ที่แสดงให้เห็นถึง

- 1) ขั้นตอนและกระบวนการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ
- 2) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร
- 3) การพิจารณาช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารนั้น ๆ

ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงเปิดเผย การตรวจสอบได้ และการส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของภาคประชาชน ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

๒ การประเมินการประเมินความสมบูรณ์ของขั้นตอนและการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

โดยพิจารณาจากระดับความสมบูรณ์ของข้อมูลข่าวสารและขั้นตอนการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐในเชิงคุณภาพที่มีความก้าวหน้าในด้านข้อมูลข่าวสาร หลักฐาน และความสามารถในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ มาตรฐาน และประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้น ตามตัวชี้วัดทั้ง 40 ตัวชี้วัด

การประเมินในลักษณะนี้ เป็นการประเมินโดยการพิจารณาจากความสมบูรณ์ของข้อมูล ข่าวสาร เอกสาร และขั้นตอนการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีความก้าวหน้าทั้งในด้านของข้อมูล ข่าวสาร เอกสาร และความสามารถในการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานและประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้น ซึ่ง จำแนกตามตัวชี้วัดในแต่ละตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ 5 ระดับและรายชื่อ โดยมีการวัดระดับการปฏิบัติงานที่มีความสอดคล้องกับขั้นตอนและกระบวนการปฏิบัติงานของหน่วยงานตามภารกิจนั้น ๆ

สำหรับแนวทางการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) มุ่งเน้นการพิจารณาถึงระดับความก้าวหน้าทั้งในด้านความสมบูรณ์ของข้อมูลข่าวสาร เอกสารและ ความสามารถในการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานและประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้น โดยมีการวัดค่าของความ สมบูรณ์ของกระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติงานออกเป็น 3 ระดับ และมีการให้ค่าคะแนนหรือผล การประเมินตามความสมบูรณ์ของข้อมูลข่าวสาร เอกสาร และการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ

๑๐) หน่วยงานใด มีหน้าที่ในการติดตามประเมินผลเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัด

ความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ

เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2550 นายกรัฐมนตรี พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้มอบหมายให้ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเป็น องค์กรหลักในการติดตามประเมินผลความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ ตามพระราชบัญญัติข้อมูล ข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่จะทำหน้าที่ในการเสริมสร้างความ โปร่งใสในระบอบราชการ รวมทั้งคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับ สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อเปิดกว้างสำหรับผู้สนใจทั้งภาค ประชาชน นักเรียน นักศึกษา รวมถึงนักวิชาการ ได้มีการเรียนรู้เป็นวิชาที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งจะทำให้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในประเทศไทยมีความกว้างขวางและส่งเสริมให้การพัฒนาการบริหารราชการ ตามหลักธรรมาภิบาลมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

ต่อมารัฐบาลโดย นายสมัคร สุนทรเวช ได้มีมติยืนยัน เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2551 มอบหมายให้ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร ของราชการเป็นองค์กรหลักในการติดตาม ประเมินผลความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐต่อไป ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ จึงเป็นองค์กรหลักในการติดตามประเมินผลความ โปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ และมีหน้าที่ในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาระบอบราชการ (ก.พ.ร.) สถาบันพระปกเกล้า เป็นต้น เพื่อดำเนินการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการติดตามประเมินผลความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งมีหน้าที่ในการให้ คำปรึกษา ให้คำแนะนำแก่หน่วยงานภาครัฐในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

๑๐ การประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสหน่วยงานภาครัฐ มีความแตกต่างจากการประเมินผลของหน่วยงานอื่นหรือไม่อย่างไร

ปัจจุบันมีการติดตามประเมินผลความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล และหรือมีการติดตามประเมินผลในลักษณะอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน เช่น การประเมินระบบการบริหารจัดการภาครัฐจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหน่วยงานเหล่านั้นต่างก็มีความพยายามในการประเมินผล เพื่อให้ได้คุณลักษณะที่เหมาะสมกับการติดตามประเมินผลนั้น ๆ ดังเช่น

1) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) มุ่งเน้นการประเมินผล ประสิทธิภาพและระบบการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐในลักษณะของการเพิ่มประสิทธิภาพ การทำงานของหน่วยงานภาครัฐ

2) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) มุ่งเน้นการประเมินประสิทธิภาพ ด้านทรัพยากรบุคคลของหน่วยงานภาครัฐ

3) สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน มุ่งเน้นการติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายเงิน งบประมาณที่ถูกต้อง เป็นธรรม และโปร่งใส

4) คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มุ่งเน้นการประเมินผล การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มุ่งเน้น การประเมินระบบการบริหารจัดการทางการจัดการศึกษา

6) สถาบันพระปกเกล้าฯ มุ่งเน้นการประเมินผลการเสริมสร้างเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัด การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ล้วนมีส่วนสนับสนุนและสร้างสรรค์กระบวนการทำงานที่มี ประสิทธิภาพ ในขณะที่เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดขึ้น ภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 โดยสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร ของราชการนี้ มุ่งพิจารณาถึงความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐในเรื่องของข้อมูลข่าวสารในด้านการ เปิดเผยและการตรวจสอบได้จากทุกฝ่าย ซึ่งมีความสอดคล้องกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการอัน เป็นหลักประกันในการรับรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของภาคประชาชนตามเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

ดังนั้น หากพิจารณาถึงความพร้อมด้านข้อมูลข่าวสาร เอกสาร หลักฐาน และการปฏิบัติงาน ที่เกี่ยวข้องแล้ว เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่จัดทำขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูล ข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 จะเป็นส่วนที่สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐ ได้มีการเตรียมความ พร้อมเพื่อรองรับการประเมินผลในทุก ๆ ด้าน ซึ่งจะสอดคล้องกับการประเมินผลของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในทุกระดับ เพราะการประเมินผลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก็คือ การพิจารณาจากความ พร้อมและความสมบูรณ์ของเอกสาร หลักฐาน และระดับความสามารถในการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐาน และประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้น

๑) หน่วยงานของรัฐควรมีแนวทางการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่กำหนดขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างไร

- 1) หน่วยงานของรัฐควรมีการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสาร เอกสาร รายงาน หรือกระบวนการอื่น ๆ เพื่อรองรับการประเมินจากสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 2) มีการประเมินผลตนเองโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพขององค์กร
- 3) ส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางราชการและตรวจสอบการใช้อำนาจของหน่วยงานภาครัฐ
- 4) พัฒนาระบบและกลไกในการบริหารจัดการและการติดตามประเมินผลของหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลและเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540
- 5) พัฒนาประสิทธิภาพด้านความโปร่งใสและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลให้ประชาชนได้บริการข้อมูลข่าวสารที่ดีจากหน่วยงานภาครัฐ อันเป็นการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ